

La pregunta que no et fan mai

Mozart

Tenim una admiració tan gran per Mozart que ens resulta estrany que, en llegir les seves cartes, hi aparegui un ésser molt bona persona, però més aviat vulgar i, especialment, amb una cultura molt escassa i una ortografia de nen de parvulari. Sap greu, sí, però així és la cosa. Luis Cernuda va fer un vers que diu, traduït: “Si em preguntéssiu: «¿La música què és?», «Mozart, diria», però si hagués conegut la correspondència del músic, encara molt poc publicada en vida del poeta, s’hauria endut una lleugera desil·lusió. O no. Perquè així és la humanitat: el geni pot anar acompanyat de la incultura, de la barrièria fins i tot. Vegeu els exemples de Catul, de Rabelais, de Villon, de Sade i de tants d’altres (vaja!, quasi tots m’han sortit francesos!).

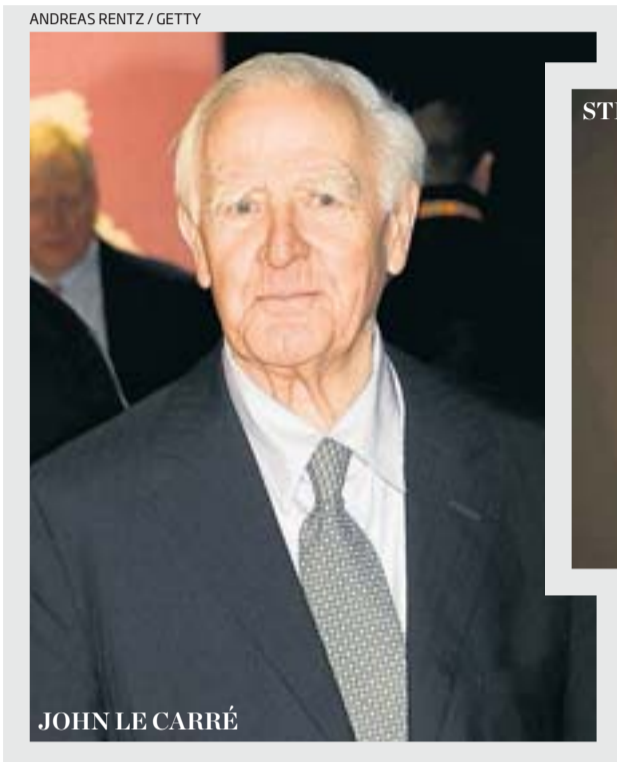
En efecte: a una cosina seva, dita Maria Anna, Mozart el diví li escriu l’any 1778, després d’un quant temps sense fer-ho: “Potser es pensa que m’he mort!, que he rebotat!, que he estirat la pota! Doncs, no! No ho pensi, si us plau, perquè pensar i cagar són dues coses distintes... Ara, fet i fet, tinc l’honor de preguntar-li com se troba i com està. Si procura que la panxa no es restrenyi; i si agafa la tinya, no l’ensenyi, etc.”

GETTY

L’any anterior, li havia escrit, també amb un o altre vers: “Ara li desitjo bona nit, que cagui a balquena al llit; dormi com un escarràs, amb el cul a sota el braç; me’n vaig amb l’home del sac, veiam si dormo cagat”. I més endavant, a la mateixa carta: “Quan em trobava al millor d’aquesta carta, sento un soroll al carrer, deixo d’escriure... em llevo, vaig a la finestra, i no sento res de res... m’assec una altra vegada, només he escrit deu paraules i torno a sentir un soroll; em llevo una altra vegada... sento una olor com de cremat... fa pudor per aquí i per allà: si miro per la finestra, la pudor desapareix, si torno a ficar-me dins, la pudor es torna més forta... Per fi sento la mare que em diu: «Ja has deixat que se te n’escapés un altre!», «No ho crec, mamà...» Sí, ben segur que és això! Faig la prova: em fico l’índex al cul i me’l porto fins al nas i... *ecce provatum est* [La cosa queda provada]. La mare tenia raó” I, per fi, a la mateixa: “Perdoni’m la mala lletra, la ploma ja és vella. La veritat és que fa vint-i-dos anys que cago pel mateix forat i, tanmateix, continua en bon estat... He cagat molt per aquest embornal... i he mastegat la merdeta com si tal”.

Grandíssim Mozart! Tan gran tanmateix, o més, que Bach, Beethoven o Wagner! Contradiccions dels genis! ♦♦

JOHN LE CARRÉ

STEPHEN KING

AMY TAN

XAVIER BERTRAL

“El joc de la fama no té res a veure amb el fet d’escriure i té lloc en una arena molt diferent”, remarca John le Carré

Dels imperatius de la promoció no se’n salven ni els Nobel

“M’entusiasma més que cap altra cosa la intimitat de l’escriptura, i això explica per què no vaig als festivals literaris i, sempre que puc, defujo les entrevistes, encara que les proves indiquin el contrari. Hi ha vegades, normalment de nit, en què penso que tant de bo no hagués concedit ni una sola entrevista”. Ho confessa David Cornwell, més conegut pel pseudònim John le Carré, a les memòries *Volar en cercles* (Edicions 62/Planeta).

Dels imperatius de la promoció no se’n salven ni els escriptors més consagrats. Quan compto que he tingut la sort d’entrevistar de tu a tu tres premis Nobel de literatura –i que he compartit rodes de premsa amb cinc Nobel més–, dono gràcies als déus del mercat pel fet que tot-hom hagi de passar per l’adreçador de les gires llibresques. Tret dels qui fan realitat els desitjos nocturns de Le Carré i opten per amagar-se a la manera de Salinger.

Els escriptors acaben farts dels periodistes que els entrevisten

Sempre he sospitat que els escriptors que se sotmeten a entrevistes

en cadena acaben fastiguejats dels periodistes culturals. John le Carré explica que el 1965 va anar a contractar a la Fira de Frankfurt i que allà va protagonitzar una marató d’interrogatoris. “Tip del so de la meva pròpia veu –i d’haver d’anar passant d’un periodista estranger a l’altre com una mercaderia–, em vaig retirar a la meua suite del Frankfurter Hof per quedar-m’hi ben emmurriat”. Es confirma que sí, en efecte: hi ha autors –un, almenys– que acaben fins al capdamunt dels entrevistadors. (Un truc és demanar la primera entrevista del dia: és quan l’entrevistat té un discurs menys fet i menys temptacions d’assassinar periodistes.)

Segons Le Carré, sotmetre’s al joc de les entrevistes “pot destruir el talent amb la mateixa rapidesa que el promociona”. Diu que ha conegut com a mínim un escriptor que, després d’un any de promocionar la seva obra arreu del món, se sent buit de creativitat. A part d’aquest risc de buidar-se del tot, a ell les entrevistes li resulten poc agradables. “Totes són atabaladores, la majoria són avorrides i algunes són directament horribles, sobretot si l’entrevistador és un compatriota teu”. Ja sol passar: els de casa consideren que ha triomfat més del que es mereix.

“Els periodistes estrangers són per contra sobris, diligents, s’han llegit el teu llibre de dalt a baix i se

saben el teu catàleg editorial millor que tu mateix”.

Els autors de masses també treballen amb el llenguatge

La veritat és que si t’has llegit el llibre de dalt a baix i coneixes l’autor que tens al davant, ell ho nota. I quan la conversa flueix, és més fàcil arrossegar els entrevistats a fora del discurs que se saben de memòria. Durant un sopar, Stephen King va demanar a Amy Tan si hi havia cap pregunta que no li haguessin fet mai en una roda de premsa. La novel·lista s’ho va rumiar molt abans de respondre: “No em pregunten mai res sobre el llenguatge”.

Aleshores Stephen King va pensar que a ell tampoc li feien mai aquesta pregunta. “A un DeLillo, un Updike o un Styron, sí, però no als novel·listes de gran públic –observa el mestre de la novel·la de terror–. Llàstima, perquè a la plebs també ens interessa l’idioma, encara que sigui d’una forma més humil, i sentim autèntica passió per l’art i l’ofici d’explicar històries per escrit”.

Després d’aquell sopar revelador, Stephen King va decidir escriure un llibre sobre escriure, que en espanyol es va titular *Mientras escribo* (Plaza&Janés). I el va dedicar a Amy Tam, perquè li havia fet veure que valia la pena escriure’l. ♦♦